

פרשת בהעלתך — וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן

בפרשת השבוע כתובה פרשת "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן" הכוללת שני פסוקים אלה (י לה–לו):

- "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אִיבֵיהֶּ, וַיִּגְסוּ מִשְׁנָאִיהֶּ מִפְּנֵיהֶּ.
- וּבְגִנְחָה יֹאמֶר: שׁוּבָה ה' רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל."

על פרשה זו אמרו רבותינו במסכת שבת (קטו): "פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ומלמטה". כלומר, לפני המילים "וַיְהִי בְּנֹסַע" כותבים בספר התורה אות נ' הפוכה (מעין זה: ז); ובסוף פרשה זו, לאחר המילים "רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל", כותבים אות נ' הפוכה נוספת (כן כתב הרשב"א בחידושו למסכת שבת קג. בשם רב האי גאון).

במסכת שבת (קטז). נחלקו התנאים בשאלה מה מטרת סימנים מיוחדים אלה, ומדוע צריך לסמן פרשה זו באופן מיוחד שלא קיים בשום פרשה אחרת בתורה.

לדעת רבי יהודה הנשיא, אין התורה מחולקת לחמישה חומשים, אלא לשבעה ספרים, ופרשת "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן" נחשבת ספר בפני עצמו, אף על פי שמכיל שמונים וחמש אותיות בלבד! בדרך כלל מסומן המעבר מספר לספר באמצעות ארבע שורות ריקות (בבא בתרא יג:), כמופיע למשל בין חומש בראשית לחומש שמות. לדעתו, סימן של נ' הפוכה הוא עיטור גִּרְפֵי שגם הוא מציין מעבר מספר לספר. לכן מסומן עיטור מיוחד זה של נ' הפוכה כדי להפסיק בין חלקו הראשון של ספר במדבר, לבין חלקו האמצעי בן שני הפסוקים; ועיטור סיום נוסף לפני חלקו האחרון של ספר במדבר.

לדעת רבן שמעון בן גמליאל, שהיה אביו של רבי יהודה הנשיא, מחולקת התורה לחמישה חומשים, ולכן הוא נותן הסבר אחר לסימנים המיוחדים של פרשת "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן": סימנים אלה הם כמו סוגריים מרובעים המקיפים מאמר מוסגר, והם מלמדים אותנו שאין זה מקומה הטבעי של פרשת "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן". הרי הפרשה שלנו עוסקת בתחילת המסע של בני ישראל מסיני אל ארץ ישראל, ככתוב: "וַיְהִי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֲדָשׁ (= כ' באייר) נֶעְלָה הָעֵנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת, וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינִי" (י יא–יב). ובהמשך אומר משה ליתרו חותנו: "נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֵתוּ אֵתָּה לָכֶם", ומציע לו להצטרף למסע. ואז מספרת התורה על המסע הראשון בן שלושת הימים: "וַיִּסְעוּ מֵהַר ה' דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, וְאָרוֹן בְּרִית ה' נָסַע לִפְנֵיהֶם". לדעת רבן שמעון בן גמליאל, מקומה של פרשת "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאֶרֶן" שכוללת את הפסוקים שהיה אומר משה בכל פעם שהיה הארון נוסע וחונה, מקומה למעלה בפרשת במדבר (ב יז), ששם מתואר הסדר הקבוע של מחנה ישראל בכל המסעות.

לפי הסבר זה, לשם מה נכתבו שני פסוקים אלה שלא במקומם? כדי לחצוץ ולקטוע את הרצף של כמה פורענויות.

בפירוש הרמב"ן (י לה) שואל על שיטה זו: ברור מהי הפורענות שכתובה מייד אחרי פרשת "נִיְהִי בְּנֹסֶעַ" – פרשת המתאוננים שנענשו שבערה בהם אש ה' (יא א). אבל מהי הפורענות שלפני פרשת "נִיְהִי בְּנֹסֶעַ"? כתוב: "נִיְסָעוּ מֵהָר ה' דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים" (י לג). עם ישראל התחיל ללכת מהר סיני לכיוון ארץ ישראל בליווי ענני הכבוד. מה רע בהליכה מהר סיני?

משיב על כך הרמב"ן (וכן תירצו בתוספות שבת קטז. ד"ה פורענות), על פי המדרש, שבני ישראל נסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר, כי אמרו שמא רבה וייתן לנו מצוות. פירוש דבריו: התורה לא כתבה כאן כרגיל "נִיְסָעוּ מֵהָר סִינִי", אלא בסגנון מיוחד "נִיְסָעוּ מֵהָר ה'", הרומז לביקורת סמויה על העם שנסיעתו נבעה מרצון להתרחק מה', ח"ו. ברגע שניתן האות לעזוב את הר סיני, הזדרזו בני ישראל ברצון רב, באומרם "כדאי לצאת מכאן מהר, כי כל עוד נמצאים ליד הר סיני מקבלים עוד ועוד מצוות". התנהגות זו של עם ישראל היא ה"פורענות" הראשונה, שמייד אחריה היה צורך להפסיק ולכתוב כאן את פרשת "נִיְהִי בְּנֹסֶעַ".

מוסיף הרמב"ן: ושמא אלמלא חטאם של ישראל (הרמוז במילים "נִיְסָעוּ מֵהָר ה'"), היה מכניסם ה' לארץ ישראל מייד. לפי אפשרות זו, ה"פורענות" שמדובר עליה איננה החטא אלא עונשו: ההתעכבות בגלות.

כדי לתקן את בריחתם של עם ישראל מהר סיני, זכתה פרשת "נִיְהִי בְּנֹסֶעַ הָאָרֶץ" שתיאמר בבית הכנסת בפתיחת ארון הקודש להוצאת ספר התורה לקריאה בו, ובהחזרת הספר למקום מנוחתו. לעומת אבותינו במדבר ששמחו בעזיבתם את מקום נתינת התורה, אנו שמחים לקראת קריאת התורה, ומכבדים את ספר התורה בהוצאתו ובהכנסתו.